

แนวโน้มวิกฤตพระสงฆ์ศาสนทายาทเนื่องด้วยการบวชในสังคมไทยปัจจุบัน: ศึกษาเฉพาะกรณีการบวชระยะสั้นของพระสงฆ์ในกรุงเทพมหานครและจังหวัดราชบุรี (THE TENDENCY TO THE CRISIS OF MONKS AS RELIGIOUS HEIRS DUE TO AN ORDINATION IN THAI SOCIETY AT PRESENT : A CASE STUDY OF THE SHORT-TERM ORDINATION OF MONKS IN BANGKOK AND RATCHABURI)

พระมหากิตติพัฒน์ ศรีนาค 4536031 SHCR / M

ศศ.ม. (ศาสนาเปรียบเทียบ)

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : ปาริชาติ สุวรรณบุบผา, Ph.d., สุมนา ตั้งคณะสิงห์, อ.บ. (เกียรตินิยม) Maîtrise de Sociologie, Doctorat du 3ème Cycle en Sociologie., ศรีนทิพย์ สติธิ์ศิลป์, อ.ม.

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับศาสนทายาทในพระพุทธศาสนา และสถานการณ์ของพระสงฆ์ศาสนทายาทในประเทศไทยในปัจจุบัน เพื่อทราบถึงปัญหาด้านพระสงฆ์ศาสนทายาทและแนวทางแก้ไข โดยได้ศึกษาภาคเอกสารจากคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาและเอกสารที่เกี่ยวข้อง และศึกษาภาคสนามโดยการสัมภาษณ์เจ้าอาวาส และพระสงฆ์นักวิชาการ ร่วมกับการใช้แบบสอบถามกับพระสงฆ์ที่บวชระยะสั้นในกรุงเทพมหานครและจังหวัดราชบุรี วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยภาคเอกสาร พบคำว่า “ธรรมทายาท” ในพระไตรปิฎก ส่วนคำว่า “ศาสนทายาท” ปรากฏในอรรถกถา 2 แห่ง ซึ่งมีการใช้ในความหมายที่ต่างกัน และเมื่อได้พิจารณาตามตัวอักษรจึงพบว่า คำนี้ไม่ตรงกับความหมายที่นักการศึกษาในประเทศไทยส่วนใหญ่ใช้กันในปัจจุบัน แต่เมื่อได้วิเคราะห์จะพบความเชื่อมโยงกันทั้งหมดระหว่างคำว่า “ธรรมทายาท” และคำว่า “ศาสนทายาท” ในอรรถกถาทั้ง 2 แห่ง และแนวคิดเกี่ยวกับ ศาสนทายาท ในมหาปริณิพพานสูตร นอกจากนี้ยังได้พบวิธีการสร้างศาสนทายาทและการสืบทอดศาสนาในอดีตซึ่งได้มีผลสืบมาจนถึงปัจจุบันด้วย แต่จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกลับพบว่า การบวชระยะสั้นในปัจจุบันนี้กำลังกลายเป็นสาเหตุให้เกิดวิกฤตพระสงฆ์ศาสนทายาทของสถาบันพระพุทธศาสนา เพราะทำให้จำนวนและคุณภาพของพระสงฆ์ศาสนทายาทลดลงทุกปี

ผลการวิจัยภาคสนามพบว่า พระสงฆ์ที่บวชระยะสั้นในกรุงเทพมหานครและจังหวัดราชบุรีมีสภาพการบวชระยะสั้นที่คล้ายกัน ทั้งด้านระยะเวลา สาเหตุ และจุดมุ่งหมายในการบวช โดยส่วนใหญ่ลางานมาบวชประมาณ 15 วัน เพื่อหาความสงบใจชั่วคราว โดยหวังว่าจะได้แสดงความกตัญญูทดแทนต่อผู้มีพระคุณ ผลการศึกษาจากแบบสอบถามเกี่ยวกับสาเหตุของการบวชระยะสั้นสอดคล้องกับผลจากการสัมภาษณ์ งานวิจัยนี้เสนอแนวทางป้องกันและแก้ไขวิกฤตศาสนทายาท โดยวิธีขยายเวลาของการดำรงสมณเพศ การจัดบวชหมู่เป็นคราว ๆ ตลอดทั้งปี การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างพระอาวโสกับพระบวชใหม่ การจัดระบบการศึกษาอบรมให้ผู้บวช โดยใช้หลักสูตรและบุคลากรที่เหมาะสม

คำสำคัญ : แนวโน้ม / วิกฤต / ศาสนทายาท / การบวชระยะสั้น

THE TENDENCY TO THE CRISIS OF MONKS AS RELIGIOUS HEIRS DUE TO AN ORDINATION IN THAI SOCIETY AT PRESENT : A CASE STUDY OF THE SHORT-TERM ORDINATION OF MONKS IN BANGKOK AND RATCHBURI

PHRAMAHA KITTIPAT SRINAK 4536031 SHCR/M

M.A. (COMPARATIVE RELIGION)

THESIS ADVISORS: PARICHART SUWANBUBBHA, Ph.D., SUMANA TANGKANASINGH, MAÎTIRSE DE SOCIOLOGIE, DOCTORAT DU 3 ÈME CYCLE EN SOCIOLOGIE, SARINTHIP SATHIRASILAPIN, M.A.

ABSTRACT

The objectives of this research were to study the concept of “Sāsanadāyāda” (religious heir) in Buddhism and the situation of religious heir in Thailand today, to know problem and solution. The study used related documents and field research consisting of interviewing abbots and scholar monks. Secondly, a questionnaire was given to samples of monks who were ordained in Bangkok and Ratchburi province. The data gathered from these interviews and questionnaires were analyzed by percentage, mean and S.D.

It was found that there was the term “Dhammadāyāda” in Tipitaka whereas the term “Sāsanadāyāda” was found in the commentary of Sutta and Vinaya. This single term was used with a different meaning. Literally, it was found that its meaning used in the commentaries differed from that used by most Thai religious masters nowadays. However, it was found that the terms “Dhammadāyāda” and “Sāsanadāyāda” as well as the concept of religious heir in Mahāparinibbāna Sutta were related. Moreover, the approach of creating a religious heir and perpetuating of Buddhism continues from the past down to the present day. Nevertheless, the study of contemporary related documentary found that short – term ordination continues to give rise to a religious heir crisis in Thai Buddhist institutes. As a result, the number and qualities of monks as religious heirs decreases.

The field research revealed, however, that the short – term ordained monks in Bangkok and Ratchburi province had the same conditions of ordination: the ordination period, the cause of ordination, the aims of ordination, etc. Most of them were a monk for approximately 15 days because they were not allowed to leave their work for a long time. Most of them wanted to make their mind calm temporarily. They mostly aimed to gratify their parents.

It is suggested that to prevent and solve the religious heir crisis, the short – term ordained person should be a monk for longer, there should be arrangement of group ordination ceremonies many times, all year round, making a good relationship between senior monks and new monks in temples, there should be an efficient Buddhist educational system and training system for the short – term ordained monks.

KEY WORDS: TENDENCY / CRISIS / RELIGIOUS HEIR / SHORT -TERM
ORDINATION